

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Škola:	Gymnázium, Brno, Slovanské náměstí 7
Šablona:	III/2 - Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Název projektu:	Inovace výuky na GSN prostřednictvím ICT
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0940
Autor:	Mgr. Adam Rychtecký
Tematická oblast:	Člověk ve společnosti – sociologie
Název DUMu:	Síla slov
Kód:	VY_32_INOVACE_NS.2.09
Datum:	24. 9. 2013
Cílová skupina:	Žáci středních škol
Klíčová slova:	Jazykový znak, matka, otec, Sapir-Whurfovy hypotézy, slovní zásoba
Anotace:	Pracovní list pro ověření si informací z DUMu VY_32_INOVACE_NS.2.06, zaměřený na ukázkou práce s jazykovými znaky, konkrétně s novotvory z české politické scény a s tak „obyčejnými“ slovy, jako jsou OTEC a MATKA. K nim se váže také internetový článek z roku 2012, který není součástí DUMu. Závěrečné úkoly se vztahují k přenosům slov mezi jazyky a dalším změnám ve slovní zásobě.

PRACOVNÍ LIST 3 (JAZYK, ZNAK A ŘEČ): SÍLA SLOV

Vypracovávají

Jednotlivci, dvojice až čtveřice.

Jazykový znak a řeč

1. Ke kterým sémantickým problémům byste přiřadili následující slova? Jak je lze různě vnímat?

⇒ nevítežství	⇒ profesůrek
⇒ nedohoda	⇒ zemička
⇒ opoziční smlouva	⇒ atentát
⇒ není pravda, že volby někdo vyhrál, volby také někdo prohrál	
⇒ boj za mír, válka proti terorismu, svatý boj proti Americe, boží bojovník	

2. Dokážete na předešlých slovech ukázat, jak fungují *Sapir-Whurfovy hypotézy*?

Jsou u nových slov dodržena pravidla jejich vzniku? Jak se stala *kulturním elementem*?

3. Kolik různých významů můžeme najít pod slovy MATKA a OTEC?

Myslíte si, že je možno je někdy zaměnit? V jakých momentech by to bylo třeba možné?

Přečtěte si článek:

Z úředních listin ve Francii mají zmizet slova matka a otec.

<http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/279672-z-urednich-listin-ve-francii-maji-zmizet-slova-matka-a-otec.html>

- ⇒ Změnily se nějak vaše odpovědi na předešlé dvě otázky?
- ⇒ Kdo je kritikem změn? Čím argumentuje? Která *silná* slova „spojuje“?
- ⇒ Mohla by stejná úprava projít u nás? Kdo by byl asi pro a kdo proti? ...a co vy?
- ⇒ O co vše tu vlastně jde? Můžeme využít k vysvětlení *Sapir-Whurfovy hypotézy*?

Změny ve slovní zásobě

4. Jaký je rozdíl mezi *hovorovou* a *spisovnou* češtinou? Proč se rozlišují zejména ve škole?

5. Pokuste se najít příklady k následujícím změnám ve slovní zásobě:

⇒ ústup a zánik slov	⇒ metonymie
⇒ přejímání slov z cizích jazyků	⇒ metafora
⇒ tvoření nových pojmenování	⇒ .....

Literatura

Z úředních listin ve Francii mají zmizet slova matka a otec. *Novinky.cz: on-line magazín deníku Právo & Seznam.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-09-24]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/279672-z-urednich-listin-ve-francii-maji-zmizet-slova-matka-a-otec.html>

Materiál je určen pro bezplatné používání pro potřeby výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv další využití podléhá autorskému zákonu.